

Aan: Ministerie van Buitenlandse Zaken
T.a.v. Minister E.M.J. Ploumen

Betreft: voorwaarden voor effectieve MVO-convenanten

Amsterdam, 4 juni 2014

Geachte Minister Ploumen,

Het MVO Platform¹ is positief over het feit dat de overheid voornemens is een actievere rol te spelen in het bevorderen van internationaal verantwoord ondernemen. Het is namelijk van groot belang dat er structureel extra aandacht uitgaat naar sectoren of bedrijven waarvan bekend is dat er (grote risico's op) misstanden zijn. Bij het inperken van dergelijke risico's is een proactieve rol van de overheid cruciaal. De inzet van MVO-convenanten als beleidsinstrument voor maatschappelijk verantwoorde handelsketens is daarin hoopvol en kansrijk.

Convenanten kunnen bedrijfssectoren in staat stellen om afspraken te maken met de Nederlandse overheid voor het behalen van gezamenlijk overeengekomen doelen op het gebied van internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen. Daarnaast kunnen convenanten bedrijven stimuleren proactief hun *responsibility to respect* te vervullen zoals beschreven in de UN Guiding Principles en de OESO Richtlijnen. Bij die verantwoordelijkheid staat *due diligence*² centraal. Dit principe is gericht op het voorkomen van schendingen op het gebied van onder andere mensenrechten, arbeidsrechten en milieu. Tegelijkertijd bieden convenanten de Nederlandse overheid een goede mogelijkheid invulling te geven aan haar *duty to protect*. Ook bieden convenanten de mogelijkheid om *access to remedy*, de derde pijler van de UN Guiding Principles, te vergroten voor de arbeiders en lokale gemeenschappen die geconfronteerd worden met mogelijke negatieve effecten van bedrijfsactiviteiten.

Deze positieve effecten van convenanten ontstaan echter niet automatisch. In dit document doet het MVO Platform aanbevelingen met betrekking tot voorwaarden waaraan een MVO-convenant dient te voldoen om effectief te zijn.

1. Afdwingbare afspraken tussen overheid en bedrijven

De problemen zijn zo structureel en complex dat geen enkele partij het alleen kan oplossen. Daarom ondertekenen in ieder geval de overheid en bedrijven het convenant. Zowel het bedrijfsleven als de overheid kan daartoe het initiatief nemen. Per sector wordt bekeken welke stakeholders medeondertekenaar zijn of bijvoorbeeld een rol als observant en/of adviseur krijgen.

Het tekenen van een convenant is een vrijwillige keuze. Als de afspraken eenmaal gemaakt zijn, zijn ze echter niet vrijblijvend: de ondertekenaars gaan verplichtingen aan. Naleving wordt gegarandeerd door een mechanisme in te bouwen dat afspraken afdwingbaar maakt, zo nodig voor een rechter.

De afspraken zijn transparant en gebonden aan een tijdsplan, zodat vastgesteld kan worden of afspraken worden nagekomen.

2. Concrete doelen gericht op adresseren van risico's en impact

Afspraken worden geformuleerd in termen van resultaatverplichting in plaats van een inspanningsverplichting, waardoor ze beter toetsbaar zijn.

Wanneer schendingen tot schade hebben geleid, worden in het convenant afspraken opgenomen over stappen die moeten leiden tot genoegdoening en rechtsherstel voor gedupeerden, uitgaande van het beginsel dat het uitblijven van genoegdoening en rechtsherstel een permanente schending is.

¹ De SER heeft een eigen advies uitgebracht, daarom spreekt het MVO Platform in deze brief niet namens FNV en CNV

² De OESO-richtlijnen (2011) en de UNGP (2011) introduceerden het due diligence-concept. Dit betekent dat bedrijven de risico's op negatieve maatschappelijke impact, in de sectoren en/of het landen waarbinnen wordt geopereerd in kaart brengen. Dit geldt niet alleen voor mogelijke effecten veroorzaakt door het bedrijf zelf, maar ook voor impact verbonden aan de activiteiten, diensten of producten van het bedrijf via haar bedrijfsrelaties, inclusief ketenrelaties. Bedrijven moeten risico's identificeren, proactief maatregelen nemen om negatieve impact te voorkomen of bijdragen aan herstellen of compenseren wanneer schade is ontstaan. Over dit proces dient gecommuniceerd te worden.

MVO-convenanten bevatten een verplichting tot publiekelijke transparantie over het due diligence proces van ieder individueel deelnemend bedrijf. Daarbij is openheid over de volledige keten zoals de herkomst van grondstoffen, productielocaties en investeringen essentieel. Ook inspectierapporten en verbeterplannen worden publiek gemaakt.

De convenanten zijn gebaseerd op een gedegen risicoanalyse en gericht op het adresseren of voorkomen van schendingen in ketens van Nederlandse bedrijven. Alleen dan sluiten de afspraken aan bij internationale normen.³

De overheid draagt bij door een actieve MVO-diplomatie richting landen waar de problemen zijn gelokaliseerd. Waar mogelijk werkt de overheid daarbij samen met andere overheden en internationale organisaties.

3. De overheid zorgt voor flankerend beleid

De overheid is verantwoordelijk voor een totaalpakket van beleid om MVO te bevorderen en waar nodig af te dwingen.

De overheid dient beleid te ontwikkelen voor bedrijven die niet meedoen met het convenant of het convenant niet naleven, of wanneer resultaten uitblijven. Zowel stimulerende maatregelen (bijvoorbeeld toegang tot overheidsinkopen) als sancties (bijvoorbeeld uitsluiting van vergunningen, subsidies of andere vormen van overheidssteun of het opleggen van boetes) moeten onderdeel zijn van dat beleid.

Als convenanten effectief blijken worden ze algemeen verbindend verklaard voor de gehele sector, vergelijkbaar met cao-akkoorden. De overheid dient ervoor te zorgen dat dit wettelijk mogelijk wordt.

4. Resultaten worden gemonitord en openbaar gemaakt

Om de effectiviteit van MVO-convenanten te beoordelen en bij te sturen als resultaten achterblijven, komt er een monitoringssysteem. Dit monitoringssysteem is gebaseerd op robuuste indicatoren en wordt geverifieerd door een onafhankelijke partij. Cruciaal voor het meten van de effecten van een convenant is een goede nulmeting voorafgaand aan het convenant.

Om de effectiviteit van het convenant te bevorderen vindt er geregeld overleg plaats tussen de ondertekenaars en stakeholders om de inspanningen, resultaten en barrières te bespreken.

De inhoud van het convenant, wie de ondertekenaars zijn, en de voortgang van de verschillende convenanten is openbare informatie.

5. Stakeholderbetrokkenheid en klachtenmechanisme

De afspraken komen tot stand met betrokkenheid van het maatschappelijk middenveld. Waar mogelijk leveren ook (vertegenwoordigers van) arbeiders en lokale gemeenschappen in de betrokken landen inbreng. Laatstgenoemden bezitten cruciale informatie en ervaring met betrekking tot bestaande risico's en negatieve effecten. Stakeholders worden betrokken bij het monitoren van de voortgang, ook al zijn ze geen ondertekenaar van het convenant.

Er komt een klachtenmechanisme dat voldoet aan de UN Guiding Principles waarmee geschillen over de naleving van het convenant beslecht kunnen worden. Hierbij kunnen bindende uitspraken worden gedaan. Het klachtenmechanisme moet bedrijven individueel kunnen aanspreken op het niet nakomen van afspraken.

Het klachtenmechanisme vormt tevens een bron van informatie voor de monitoring van de voortgang. Het kan functioneren als een (*early*) *warning system*, op basis waarvan verbeteringsacties kunnen worden ondernomen.

Wij zijn graag bereid tot een toelichting.

Vriendelijke groet,

Gisela ten Kate (0619018825) en Suzan van der Meij

³ Internationale normen zijn de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen en de UN Guiding Principles on Business and Human Rights